

RECHTSTREEKS

MAANDBLAD VOOR EVANGELISATIE EN GELOOFSOPBOUW

DEZE MAAND:

3 VAN DE REDACTIE

De voetstappen van de Meester

4 DE BETEKENIS VAN DE BIJBEL

Slot

De Rode Zee is een type van de dood van Christus voor ons, de Jordaan van ons gestorven zijn met Hem.

6 BENJAMIN

Een wolf

7 REPLY

Filippus de apostel, en Filippus de evangelist

8 EEN BEETJE

Kleine oorzaken met grote gevolgen

9 WOORDSTUDIE

Het gebruik van het praesens historicum bij Markus (slot)

Het feitelijke contact tussen de verlamde en de Heer komt tot stand als zij het rustbed met daarop de verlamde neerlaten.

10 HET HOOGLIED

Deel 65 - De hoogste taal van de liefde

11 DE APOSTEL MATTHIAS

Handelingen 1:15-26

COLOFON

Doelstelling

'Rechtstreeks' is een maandblad voor evangelisatie en geloofsopbouw. De apostel Petrus schreef aan de gelovigen destijds: '...groeit op in de genade en kennis van onze Heer en Heiland Jezus Christus' (2 Petr. 3:18). Vanuit de overvloed aan geestelijk voedsel in Gods Woord willen we graag op deze wijze iets uitdelen aan anderen.

Digitaal magazine

'Rechtstreeks' is een digitaal blad, dat u gratis kunt ontvangen, wanneer u zich aanmeldt op:

<https://www.oudesporen.nl/>

Elf keer per jaar wordt dit blad als pdf gepubliceerd. Een pdf is met het programma **AcrobatReader®** (een gratis programma van Adobe) te lezen. Reeds gepubliceerde nummers van 'Rechtstreeks' zijn te downloaden op de site:

<https://www.oudesporen.nl/>

Redactie

Hugo Bouter; Ger de Koning; Gerard Kramer; Jan-Paul Spoor.

Verantwoording

Naast de verantwoordelijkheid die elke auteur heeft voor de artikelen die hij schrijft, is de redactie verantwoordelijk voor publicatie ervan. Dit houdt niet in, dat de redactie het noodzakelijkerwijs 100% eens is met alle gedachten die de auteur in zijn artikelen uit. De lezer wordt aangeraden te doen wat 1 Tessalonicenzen 5:21 ons leert.

Copyright

De meeste artikelen in dit blad zijn auteursrechtelijk beschermd. Verdere openbaarmaking en/of verveelvoudiging daarvan in welke vorm dan ook is slechts toegestaan na toestemming van de redactie.

Correspondentieadres

Gouwestraat 20
4388 RC Oost-Souburg Nederland
Telefoon: (0118) 467462
E-mail: info@oudesporen.nl

VAN DE REDACTIE

DE VOETSTAPPEN VAN DE MEESTER

Hugo Bouter

‘Want hiertoe bent u geroepen, omdat ook Christus voor u geleden en u een voorbeeld nagelaten heeft, opdat u Zijn voetstappen navolgt’ (1 Petr. 2:21).

Bent u een volgeling van Christus? Dat is fijn. Maar volgt u dan ook Zijn voorbeeld na? Wat dat kan inhouden, zien we in het leven van Stefanus en van talloze vervolgte christenen, ook in deze tijd. In vele landen neemt de christenvervolging alleen maar toe. Hebben we de kosten berekend van het volgen van de Heer? Het kan ons alles kosten, inclusief ons eigen leven.

Natuurlijk moeten we onderscheid maken tussen het lijden van Christus Zelf en ons eigen lijden als volgelingen van Hem. Hij leed niet alleen van de kant van de mensen, maar Hij heeft vóór ons geleden, zegt Petrus hier. Dat wil zeggen, dat Hij voor al de Zijnen het oordeel van de kant van God heeft gedragen op het kruis van Golgota. Daarin is Hij uniek en is Zijn lijden uniek. Hij is in onze plaats gaan staan en is van God verlaten in de drie uren van duisternis. Maar wat het lijden en de verdrukking van de kant van mensen aangaat, kunnen wij wel delen in Zijn lijden en Zijn voorbeeld navolgen.

Bij Stefanus zien wij dat hij echt een beeld van Christus was, met name in Zijn sterven. Het slot van Handelingen 7 toont om zo te zeggen dat hij het eerste en het laatste kruiswoord herhaalde en gelovig op de lippen nam (Hand. 7:54-8:1).

Hij bad om genade en vergeving voor zijn vervolgers, en riep terwijl hij werd gestenigd: ‘Heer, reken hun deze zonde niet toe’. Dit correspondeert met het eerste kruiswoord: ‘Vader, vergeef hun, want zij weten niet wat zij doen’. Het laatste kruiswoord luidde: ‘Vader, in Uw handen beveel ik Mijn geest’ (zie Luc. 23:34 en 46). Dit herkennen we in de bede van de stervende Stefanus, die de Heer aanriep en zei: ‘Heer Jezus, ontvang mijn geest’ (Hand. 7:59).

Hij riep Christus eerbiedig aan als de Heer van zijn leven, en de Heer stond klaar om hem op te nemen in de heerlijkheid. Want Stefanus zag de heerlijkheid van God, en Jezus, staande aan Gods rechterhand (Hand. 7:55). Het geheim hiervan was een Geestvervuld leven, zoals we in het voorgaande vers lezen, en een geloof dat zelfs in deze extreme situatie alleen op Jezus zag. Ziende op Jezus, wat een voorbeeld! Christus Zelf richtte Zich op het kruis tot de Vader en herhaalde de woorden van Psalm 31, waar we lezen in vers 6: ‘In Uw hand beveel ik mijn geest’. Stefanus op zijn beurt richtte zich tot de Heer in de hemel, in het volle vertrouwen dat Hij zijn geest zou ontvangen in de heerlijkheid, wat er ook gebeurde met zijn lichaam hier op aarde.

We kunnen lijden ondergaan van de kant van vijanden en vervolgers, maar het kan ons ook worden aangedaan door naambelijders die anderen haten en buitensluiten, mensen die door een sterke partijgeest worden gedreven en zelfs in staat zijn tot moord en doodslag. Zoals we hier lezen van Saulus vóór zijn bekering, dat hij instemde met de moord op Stefanus (Hand. 8:1). Volgen wij dan ook de voetstappen van de Meester? Zijn wij werkelijk een beeld van Hem? Ik hoop dat wij mede door het lezen van dit nummer van Rechtstreeks hiertoe meer in staat zullen worden gesteld. Namens de redactie, Hugo Bouter

*Maak mij een beeld van U,
zo vol van ootmoed, liefde en trouw,
maak mij een beeld van U.*

Lied 187 Joh. de Heer

DE BETEKENIS VAN DE BIJBEL

SLOT

Vrij naar J.N. Darby

De woestijnreis

Er is nu ook een nieuw leven waar God voor zorgt. Maar eerst komt Mara. We moeten drinken van het bittere water van de dood die Christus in al zijn realiteit voor ons heeft ondergaan. De dood van Christus moet worden toegepast op het vlees.

Het volk wordt gevoed door het manna, een beeld van Christus als het ware brood uit de hemel (Joh. 6). De dorst wordt geleest door het water uit de steenrots. De waterstromen spreken van de Geest van God (Joh. 7:39), de rots van Christus (1 Kor. 10:4). Daarna komt de strijd, waarin het volk kracht van boven ontvangt (vgl. Hebr. 4:16). Dit zijn de belangrijke voorzieningen voor de woestijnreis. In deze geschiedenissen is alles *genade*. God openbaart Zich in genade en wordt verheerlijkt waar de mens faalt. Bovendien is de mens in Gods nabijheid gebracht, want de verlossing brengt ons tot God (Ex. 15:2, 13). Maar de reis onder het genot van de genade om tot Hem te komen (Ex. 19:4), wordt in haar grote grondbeginselen eraan toegevoegd. Het verlore volk heeft ook deel aan de rust van God, de sabbat. De instelling daarvan gaat samen met het manna, een beeld van Christus – terwijl de strijd komt na het water uit de rots.

Enkele verzen uit Exodus 15 vragen hier onze aandacht. In vers 13 lezen we: 'U hebt door Uw weldadigheid dit volk uitgeleid dat U hebt verlost, U hebt hen door Uw sterkte geleid tot de liefelijke woning van Uw heiligheid' (vert. JND). Maar aan de andere kant lezen we in vers 17: 'U zult hen brengen en hen planten op de berg die Uw eigendom is, Uw vaste woonplaats, die U gemaakt hebt'. Dat wil dus zeggen dat de Israëlieten niet alleen tot God waren gebracht op grond van een absolute en volkomen verlossing, maar dat ze ook ingevoerd zouden worden in de beloofde erfenis.

Het valt op dat er noch in Exodus 3 of 6, noch in dit gedeelte in Exodus 15 sprake is van de woestijn. Omdat het verlossingswerk volkomen is, is de woestijn op zichzelf niet nodig. Toen de misdadiger aan het kruis behouden was, was hij geschikt om met Christus in het paradijs te zijn. Zo is het ook met ons (vgl. Kol. 1:12). De woestijn vormt geen deel van Gods raadsbesluiten; die hebben betrekking op de verlossing en de erfenis. De woestijn behoort tot Gods *wegen* (zie Deut. 8). God stelt ons op de proef, opdat we zouden leren wie we zelf zijn, maar ook Wie Hij is. Alle belijders worden op de proef gesteld, uitgaande van een voltooide verlossing. Als ze geen leven uit God hebben, worden ze onderweg neergeveld, terwijl de ware gelovigen volharden tot het einde. Bovendien wordt de toestand van het volk beproefd en wordt het getuchtigd (Deut. 8:5, 15-16). In die positie staat het volk op de grondslag van de wet.

Het gaat erom wat we voor God zijn in verband met Zijn regering. Maar we staan onder de leiding van de staf van het *priesterschap*, en verder is er nog de speciale voorziening van de rode koe en het reinigingswater met het oog op de onreinheid die we in de woestijn oplopen (Num. 19).

Het is heel wat anders als het gaat om de *rechtvaardiging*. Dan wordt gezegd aan het einde van de woestijnreis, het leven van beproeving hier beneden: 'Er wordt in deze tijd over Jakob gezegd, en over Israël, wat *God* gedaan heeft' (Num. 23:23). Dat volgt dus aan het einde van de reis, terwijl onderweg steeds werd gevraagd wat *Israël* had gedaan?

De Rode Zee en de Jordaan

De Rode Zee is een type van de dood van Christus *voor* ons, de Jordaan van ons gestorven zijn *met* Hem. Na de Jordaan volgt de strijd in Kanaän, onze strijd als het leger van God tegen de geestelijke boosheden in de hemelse gewesten (Ef. 6). Maar eerst komt Gilgal, de praktische toepassing van ons gestorven zijn met Christus op ons hart en leven (Kol. 3:5).

De Rode Zee is een type van de dood van Christus *voor* ons, de Jordaan van ons gestorven zijn *met* Hem.

De legerplaats is steeds in Gilgal, waar de herinnering aan onze vereniging door het geloof met Christus in de dood bewaard blijft. De eenmaking met Hem wordt voorgesteld door de doortocht door de Jordaan, en de stenen in Gilgal vormen de herinnering daaraan.

Daarna wordt het manna vervangen door het overjarige koren van het land. Het manna is de voorziening voor de woestijn; het is een beeld van Christus zoals Hij hier op aarde is gekomen. Maar het oude koren van het land spreekt van een *hemelse* Christus. Ten slotte vinden we in Jozua 5 de verschijning van de Bevelhebber van het leger van God. Israël voerde de strijd in Kanaän als Gods legermacht. De overwinning in de strijd was afhankelijk van de toestand van het volk dat met God in verbinding stond, en zo was het ook met de zegen in de woestijn. God zegende, maar tegelijk oefende Hij ook Zijn regering uit te midden van Zijn volk.

Wat ons betreft hebben de ervaringen van de woestijn en de strijd in het land ook niet op hetzelfde moment plaats, maar wel in hetzelfde mensenleven. Maar het heil, de verlossing, valt ons ten deel bij de Rode Zee. Bij de Jordaan verwerklijken we door het geloof dat we *met Hem* gestorven en opgestaan zijn. De staf sloeg de zee, zodat die er niet meer was, behalve als bescherming voor het volk. Maar de Ark van God bleef in de Jordaan, totdat allen waren overgetrokken.

Het is goed om op te merken dat de voorwaarden, wanneer de Schrift spreekt over een 'indien', niet op het heil maar op de woestijnreis betrekking hebben. Maar voor hen die geloven en leven uit God bezitten, is er daarnaast ook de belofte dat ze tot het einde toe bewaard zullen worden. Er is dus geen onzekerheid voor het geloof. Maar in de woestijn gaat het om proefondervindelijke relaties met de levende God en niet om een volbracht werk.

Het verbond van de Sinai

Wat Israël in historisch opzicht betreft, heeft het bij de Sinai de beloften aanvaard op de voorwaarde van de eigen gehoorzaamheid. Dit is het eerste verbond. Het werd gesloten met de hulp van een middelaar, en dit maakt duidelijk dat er twee partijen waren. Het genot van de resultaten van de beloften was zowel afhankelijk van de trouw van de mens als van de trouw van God; en de zekerheid daarvan was dus niet groter dan de garanties die de zwakste partij kon geven. Trouwens, nog voordat Mozes van de berg was afgedaald, had het volk al het gouden kalf gemaakt.

Het nieuwe verbond zal evenals het oude verbond met Israël en met Juda worden gesloten. Dit zal gebeuren bij de wederkomst van de Heer, als Hij hun zonden zal vergeven en ze niet meer zal gedenken. Dan zal Hij Zijn werk voltooien door Zijn wet in hun harten te schrijven, niet meer op stenen tafelen. Maar het feit dat het volk zich bij de berg Sinai van tevoren verplichtte tot *gehoorzaamheid* als de voorwaarde om de zegen te ontvangen, is van groot belang. Hierdoor veranderde het karakter van de zonde. Wat op zichzelf al slecht was, werd nu bovendien de overtreding van de wet. Door de wet hechtte God officieel Zijn gezag aan de verplichtingen die voortvloeien uit de relaties waarin de mens zich bevindt. De wet verbood elke schending van deze verplichtingen. Toen de wet werd gegeven, waren deze relaties er al en ook de verplichtingen die ermee verbonden zijn. Maar de wet maakte van de schending van deze verplichtingen een duidelijke *overtreding* van de uitdrukkelijke wil van God. Het ging onder de wet niet alleen om menselijke gerechtigheid, maar om het gezag van God.

Het laatste gebod is van bijzondere aard. Het 'u zult niet begeren' hield zich niet bezig met zondige daden, ook eigenlijk niet met de zonde in het vlees, maar met de eerste aandriften ervan. Door dit gebod komt de ziel die uit God geboren is, tot de ontdekking van de wortel van de zonde in het vlees (Rom. 7:7). Maar zelfs als iemand in staat was geweest de hele wet te vervullen, dan was dat nog slechts een *menselijke* gerechtigheid geweest.

Het wonen van God bij Zijn volk

Een andere belangrijke waarheid die we al hebben aangestipt, werd nu werkelijkheid: God woonde hier op aarde te midden van Zijn volk. Daar – te midden van Israël – had Hij Zijn troon opgericht. Twee dingen zijn hiermee verbonden: de directe regering van God, die men door het geloof kende als de Heer van de hele aarde, en het bestaan van een erkende plaats waar men tot God kon naderen.

Alleen openbaarde God Zich niet ten volle. Hij woonde in duisternis en bleef verborgen achter het voorhangsel. Maar hier bracht men de offers. Hier kregen alle godsdienstige relaties van het volk met God gestalte, in elk geval voor zover ze betrekking hadden op de eredienst. Die plaats vormde het godsdienstige middelpunt. Daar reinigde men elk jaar de woning van God, daar werden de zonden van Israël uitgewist door de offers – die spraken van het offer van Christus.

Tegelijkertijd was de tent van ontmoeting ook een afbeelding van de *hemelse* dingen (Hebr. 8:5). Alleen was het voorhangsel dat de ingang van het allerheiligste afsloot, nog niet gescheurd. De mens ging er niet binnen, alleen de hogepriester eenmaal per jaar (Hebr. 9:7). Zo was de toestand van het volk. Het had de wet aanvaard als de voorwaarde die voortaan gold voor de vervulling van de beloften. God was aanwezig te midden van het volk, maar Hij was niet toegankelijk achter het voorhangsel. Hij oefende Zijn regering uit te midden van het volk en ten gunste van hen. Maar de tabernakel en al zijn inzettingen vormden alleen een schaduw, niet het beeld van de dingen zelf (Hebr. 10:1). Om die reden wordt er in de brief aan de Hebreëen meer gewezen op de *contrasten* dan op de overeenkomsten met de werkelijkheid die van Christus is.

Laten we in 't voorbijgaan ook letten op Gods genade en neerbuigende goedheid in Zijn wegen met Zijn volk. Is het volk in slavernij? Dan komt God als hun Verlosser. Moeten ze als pelgrims door de woestijn trekken? Dan komt God ook in een tent bij hen wonen. Moeten ze strijden in Kanaän? Dan verschijnt Hij met een uitgetrokken zwaard als de Aanvoerder van de legermacht van Jahweh. Woont het volk in vrede in het land? Dan laat Hij daar een woning voor Zich bouwen zoals de paleizen van de koningen.

BENJAMIN

EEN WOLF

Hugo Bouter

‘Benjamin is een verscheurende wolf; ‘s morgens verslindt hij zijn prooi, en ‘s avonds deelt hij buit uit’ (Gen. 49:27).

Een verscheurende wolf

Met het beeld van de verscheurende wolf wordt de strijdlust en ook de snelheid getypeerd waarmee Benjamin zijn vijanden wist te overwinnen. Elders in het Oude Testament wordt niet zo positief over de wolf gesproken (vgl. Jer. 5:6; Ezech. 22:27; Hab. 1:8; Zef. 3:3).

Het feit dat er zowel van de morgen als de avond sprake is, wijst erop dat hij altijd succesvol was in de strijd. Van de krijgslust van de stam Benjamin zijn vele voorbeelden te noemen. Bekende Benjaminiten waren de richter Ehud (Richt. 3:15), koning Saul en diens zoon Jonathan, Simeï en Seba die tegen David opstonden (2 Sam. 16:5; 20:1), Mordechai (Esther 2:5), en Paulus (Fil. 3:5).

Dit waren allemaal strijdlustige mannen. Vóór zijn bekering vervolgde Saulus de gemeente van God, daarna heeft hij zoals niemand anders voor haar gestreden. Mordechai en Esther hebben gestreden voor de zaak van het volk van God, en zij hebben de buit van Haman en diens medestanders verdeeld. Bij het uitdelen van de buit kunnen wij ook denken aan wat Saul door zijn overwinningen tot stand bracht voor Israël, zodat hij de dochters van Israël kon bekleden met scharlaken en met sieraden (2 Sam. 1:24). Jonathan streed de strijd van het geloof en behaalde een grote overwinning in Israël (1 Sam. 14:1-45). De stam Benjamin telde vele bekwame slingersaars en boogschutters (Richt. 20:16; 1 Kron. 8:40; 12:2; 2 Kron. 14:8; 17:17).

Er zijn dus voorbeelden te over die de toepasselijkheid van de spreuk aantonen. De zegen van Mozes is totaal anders van aard en hij beschrijft Benjamin als de beminde van de Heere, die veilig bij Hem woont en door Hem wordt beschermd (Deut. 33:12). Het onderwerp is hier niet Benjamins karakter, maar zijn erfdeel in het Beloofde Land en de bijzondere gunst die hem werd bewezen doordat God in zijn gebied Zijn heiligdom vestigde.

Hij verdeelt de buit

In profetisch opzicht zien wij in Benjamin een type van de komende Christus, die al Zijn vijanden tenietdoet als Hij in heerlijkheid verschijnt. Jozef en Benjamin vormen samen een beeld van Christus, zoals Hij in de toekomst zal worden geopenbaard. In de geschiedenis van Jozef in het boek Genesis wordt zijn broer Benjamin wel twaalf maal genoemd. De broers waren aan elkaar verknocht.

Deze verbondenheid geldt ook in typologisch opzicht: Jozef is een beeld van de vernederde en verheerlijkte Christus, die de Drager is van al Gods gunst; en Benjamin is een type van de wederkomende Christus, die hier op aarde namens God zal regeren. Er zijn meer van dergelijke dubbelbeelden van de Messias in de Schrift: Mozes en Aäron, David en Salomo, Jozua en Zerubbabel.

De betekenis van de naam Benjamin is ook belangrijk in dit verband (Gen. 35:18). Rachel noemde hem Ben-oni (d.i. ‘zoon van de smart’), maar zijn vader noemde hem Benjamin (d.i. ‘zoon van de rechterhand’). Israël zal door de Grote Verdrukking moeten gaan vóóordat de Messias verschijnt, die dan de Man blijkt te zijn die zit aan Gods rechterhand en die komt op de wolken van de hemel (Dan. 7:13-14; Matt. 26:64).

Deze hemelse Machthebber zal al Zijn vijanden verslaan, wanneer de morgen van het Vrederijk aanbreekt en Hij opgaat als de Zon van de gerechtigheid (2 Sam. 23:3-4; Mal. 4:1-2). Voor het gelovige overblijfsel van Israël zal Hij zegen bereiden; en het zal delen in de gevolgen van Zijn overwinning. Maar het goddeloze deel van het volk, dat de antichrist is nagevolgd, zal Hij oordelen. Hij zal in vlammend vuur wraak oefenen en de wetteloze en afvallige koning van de eindtijd tenietdoen (2 Thess. 1:7-8; 2:8). Hij zal de volken slaan met het zwaard dat uit Zijn mond komt, wanneer Hij als Overwinnaar neerdaalt uit de hemel (Openb. 19:11-21).

Dan breekt er een nieuwe dag aan voor de wereld en zal Christus als de Vredevorst regeren. Gods Woord zegt ons dat Hij moet heersen totdat Hij al Zijn vijanden onder Zijn voeten heeft gelegd; en dat Hij als laatste vijand de dood zal tenietdoen (1 Kor. 15:25-26). Uit vergelijking met Openbaring 20 blijkt dat dit zal plaatsvinden aan het einde van de Christusregering, na het oordeel voor de Grote Witte Troon. Dan zal Christus het Koninkrijk aan God de Vader overgeven en dan breekt de eeuwige toestand aan, waarin God alles in allen zal zijn. De dood en de hades zullen namelijk ook in de poel van vuur worden geworpen, zodat er in de nieuwe schepping geen enkele plaats meer zal zijn voor de macht van de dood (Openb. 20:14; 21:4).

Ik denk dat dit de profetische betekenis is van de ‘morgen’ en de ‘avond’ in deze profetie. De spreuk over Benjamin bestrijkt de héle dag van het Vrederijk. En allen die Christus toebehoren, zijn met Hem als de grote Overwinnaar verbonden en zij mogen delen in de gevolgen van de overwinningen die Hij behaalt (Benjamin verdeelt de buit).

Ondertussen is er ook nu al een geestelijke toepassing. Wanneer wij in deze spreuken de geestelijke groei zien die de gelovige doormaakt, dan is het hoogtepunt hiervan dat Christus Zelf zichtbaar wordt in Zijn heerlijkheid en Hij gestalte in ons krijgt. Na het grote keerpunt van vers 18, het gebed om de openbaring van het heil van de Heere, zien wij resp. de overwinningskracht (Gad), de vruchtbaarheid (Aser) en de vrijheid waarin de christen staat en waarin hij God de Vader kan aanroepen (Naftali). Maar de kroon van ons geluk is niet óns heil, maar de Heiland die in ons leven wil worden grootgemaakt. Wij mogen ons oog richten op Hem als de Heer der heerlijkheid, het middelpunt en het kanaal van zegen; en de Zoon van de rechterhand, de Man aan Gods rechterhand, die ons nu al tot overwinnaars maakt in de aardse strijd.

Bron: [De laatste woorden van Jakob; hoofdstuk 2.11](#)

REPLY

FILIPPUS DE APOSTEL, EN FILIPPUS DE EVANGELIST

Hugo Bouter

Vraag

Kunt u iets zeggen over deze personen in de Bijbel, die dezelfde naam droegen?

Antwoord

Soms verwacht men deze personen met elkaar:

- Filippus de apostel was één van de twaalf discipelen.

De betekenis van zijn naam is 'paardenvriend'. De meeste gegevens over hem vinden wij in het evangelie van Johannes.

Hij was afkomstig uit Betsaida, op de noordoever van het meer van Galilea, evenals twee van zijn medeapostelen, namelijk Andreas en Petrus (Joh. 1:44-46).

Hij was aanwezig bij de spijziging van de vijfduizend, maar

toonde daar weinig geloof in de macht van de Heer (Joh. 6:5-7).

Later bemiddelde hij met Andreas voor enkele Grieken die Jezus wilden zien (Joh. 12:20-24). Hier moest hij de les leren van het tarwegraan, dat in de aarde valt en sterft om veel vrucht te kunnen dragen.

Nog weer later toonde hij weinig inzicht in het werk van de Heer om de Vader hier op aarde te openbaren (Joh. 14:8-10).

In Handelingen 1 was hij echter bij het gezelschap van de elf apostelen en vele anderen (ongeveer honderdtwintig personen), die biddend wachtten op de komst van de beloofde Trooster.

- Daarna treedt echter Filippus de evangelist op de voorgrond in het boek Handelingen.

Hij was één van de zeven mannen – evenals Stefanus – die in Handelingen 6 werden geroepen in opdracht van de twaalf apostelen, om arme weduwen te voorzien van voedsel en ondersteuning (Hand. 6:1-6). Pas later in dit boek wordt hij aangeduid als 'de evangelist Filippus' (Hand. 21:8), maar als zodanig zien wij hem vooral werkzaam in Handelingen 8. Hij brengt daar het evangelie aan de Samaritanen, en vervolgens aan de Ethiopische hoveling. Het valt op in dit hoofdstuk dat hij niet zoals de apostelen Petrus en Johannes kon bemiddelen om de Heilige Geest mee te delen. Filippus de evangelist (één van de zeven) is dus duidelijk een andere figuur dan Filippus de apostel (één van de twaalf).

Advertentie

Is de Bijbel tijdgebonden?

Vragen rondom het Schriftgezag

J. Klein Haneveld

Het lezen en bestuderen van de Schrift leidt niet altijd tot het rechte verstaan ervan. Dat de natuurlijke mens Gods gedachten niet kán verstaan, wordt uitdrukkelijk door de Schrift zelf gezegd (1 Kor. 2:14). Maar ook een gelovige kan in een gezindheid zijn, die het hem onmogelijk maakt Gods Woord te begrijpen.

Er zijn bepaalde voorwaarden waaraan men moet voldoen, om te kunnen doordringen tot de zin van de Schrift! Maar zelfs wanneer hieraan is voldaan, kan het voorkomen dat een bepaald Schriftgedeelte op tweeërlei wijze wordt uitgelegd. En we moeten toch aannemen dat de Heilige Geest zich niet dubbelzinnig uitdrukt, en dat er maar één uitleg is die in overeenstemming is met de bedoeling van Gods Geest.

ISBN/EAN: 9789491797309; 42 pag. paperback; 4,00 Euro

EEN BEETJE

KLEINE OORZAKEN MET GROTE GEVOLGEN

‘Een *beetje* slapen, een *beetje* sluimeren’ (Spr. 6:10).

‘Vang voor ons de vossen, de *kleine* vossen die de wijngaarden te gronde richten’ (Hoogl. 2:15).

‘Een dode vlieg doet de zalf van de zalfbereider stinkend gisten. Zo doet ook een *kleine* dwaasheid met kostbare wijsheid en eer’ (Pred. 10:1).

‘Uw roem is niet goed. Weet u niet dat een klein *beetje* zuurdeeg het hele deeg doorzuurt?’ (1 Kor. 5:6).

‘Een *beetje* zuurdeeg doorzuurt het hele deeg’ (Gal. 5:9).

WOORDSTUDIE

HET GEBRUIK VAN HET PRAESENS HISTORICUM BIJ MARKUS (SLOT)

Gerard Kramer

In het vorige nummer van Rechtstreeks heb ik uitgelegd wat een praesens historicum is. Markus blijkt koploper te zijn als het gaat om het gebruik ervan. In zijn tekst, die grotendeels over het verleden gaat, geeft hij aan wat hij wil benadrukken door tussen alle verleden tijden door af en toe de tegenwoordige tijd te gebruiken. Ik heb dat in Markus 1 en 2 zichtbaar gemaakt door de desbetreffende vormen markeren, en heb beloofd daar nu enig commentaar bij te leveren.

Markus 1

12 En terstond dreef de Geest Hem uit naar de woestijn.

Markus benadrukt dat Hij, die zojuist in vers 11 door de Vader hoorbaar voor iedereen 'mijn geliefde Zoon' is genoemd, nu door de Geest, de derde persoon in de godheid, gedreven werd naar de plaats waar satan Hem zou verzoeken.

30 De schoonmoeder van Simon nu lag met koorts en terstond spraken zij met Hem over haar.

Markus markeert de handeling waardoor het hele tafereel veranderde.

40 En er kwam een melaatse naar Hem toe, die Hem smeekte en voor Hem op zijn knieën viel en tot Hem zei: Als U wilt, kunt U mij reinigen. 41 En met ontferming bewogen strekte Hij Zijn hand uit, raakte hem aan en zei tot hem: Ik

wil, word gereinigd! 42 En terstond week de melaatsheid van hem, en hij werd gereinigd. 43 En na hem streng verboden te hebben liet Hij hem terstond van Zich weggaan 44 en zei tot hem: Let erop dat u niemand iets zegt; maar ga heen, toon u aan de priester en offer voor uw reiniging wat Mozes heeft geboden, hun tot een getuigenis.

De situatie van de melaatse verandert vanaf het moment waarop deze naar de Heer komt. Opvallend is dat in deze korte geschiedenis twee keer wordt gemarkeerd hoe belangrijk het gezaghebbend spreken van de Heer is.

Markus 2

3 En er kwamen er die een verlamde bij Hem brachten, door vier mannen gedragen. 4 En daar zij hem niet bij Hem konden brengen vanwege de menigte, namen zij de dakbedekking weg waar Hij was; en na het dak opengebroken te hebben lieten zij het rustbed neer waarop de verlamde lag. 5 En toen Jezus hun geloof zag, zei Hij tot de verlamde: Kind, uw zonden worden vergeven. 6 Nu zaten daar enige schriftgeleerden, die in hun harten overlegden: 7 Waarom spreekt Deze zo? Hij lastert; wie kan zonden vergeven dan Een: God? 8 En terstond onderkende Jezus in Zijn geest dat zij zo bij zichzelf overlegden en zei tot hen: Waarom overlegt u deze dingen in uw harten? 9 Wat is gemakkelijker te zeggen tot de verlamde: Uw zonden worden vergeven, of te zeggen: Sta op, neem uw rustbed op en loop? 10 Maar opdat u weet dat de Zoon des mensen macht heeft op de aarde zonden te vergeven, – zei Hij tot de verlamde: 11 Ik zeg u: sta op, neem uw rustbed op en ga naar uw huis.

Ook hier zien we dat de situatie op de plek waar de Heer in huis is, verandert. Daarop bereidt Markus de lezer voor door te wijzen op het moment dat er mensen aankwamen, 'een verlamde bij Hem brengend', zoals er letterlijk staat.

Het feitelijke contact tussen de verlamde en de Heer komt tot stand als zij het rustbed met daarop de verlamde neerlaten.

Vervolgens zien we de Heer weer tweemaal gezaghebbend spreken: eerst tot de schriftgeleerden, en vervolgens tot de verlamde. Zo maakt Markus duidelijk wat de hoofdpunten zijn van zijn relaas.

HET HOOGLIED

DEEL 65 - DE HOOGSTE TAAL VAN DE LIEFDE

Ger de Koning

'Leg mij als een zegel op Uw hart, als een zegel op Uw arm. Want de liefde is sterk als de dood, de hartstocht onstuitbaar als het graf. Haar vonken zijn vurige vonken, vlammen van de HEERE. Vele wateren kunnen de liefde niet uitblussen en rivieren spoelen haar niet weg. Al gaf iemand al het bezit van zijn huis voor de liefde, men zou hem smadelijk verachten' (Hoogl. 8:6-7).

De liefde is sterk als de dood

De bruid is diep onder de indruk van wat de bruidegom voor haar heeft gedaan door haar tot nieuw leven te wekken. Daarop reageert ze door haar verlangen uit te spreken als een zegel vast aan hem verbonden te worden (vgl. Jer. 22:24; Hag. 2:24). Wij zullen dat verlangen ook uitspreken, wanneer we onder de indruk zijn gekomen van alles wat de Heer Jezus in Zijn liefde voor ons heeft gedaan op het kruis van Golgotha. Dan willen we Zijn liefde dieper en rijker ervaren. We zullen tegen Hem zeggen dat we graag willen zijn *'als een zegel op Uw hart'*. We weten dat we vast aan Hem zijn verbonden.

De Heilige Geest is het zegel, want we zijn met Hem verzegeld; zo kennen we Zijn eigendomsrecht op ons leven (2 Kor. 1:21-22; Ef. 1:13). De Geest bewerkt de verbinding met Christus, die niet kan worden verbroken. Het is *Zijn* zegel, dat zegt dat we voor eeuwig Zijn eigendom zijn. Die zekerheid kan nooit wijzigen. Maar we willen dat ook graag ervaren. We willen Zijn hart voor ons voelen slaan. Het hart spreekt van de gevoelens van liefde. We willen even vast – ook als een zegel – Zijn sterke arm voelen, die ons draagt. Zijn arm spreekt van kracht en bescherming (Deut. 33:27; Jes. 40:10-11).

In het Oude Testament is er geen constante zekerheid in het kennen van een vaste relatie tussen het volk en God. Bij ons mag die zekerheid er wel zijn, maar het ontbreekt ons vaak aan het *beleven* ervan. Het verlangen is hier dat de liefde wordt *ervaren*. Hij heeft ons lief en Hij staat ons met Zijn kracht terzijde. Het begint met Zijn *hart*, dat wordt het eerst genoemd. Dan volgt, onlosmakelijk daaraan verbonden, Zijn *arm*. Zijn arm wordt altijd door Zijn hart bestuurd.

Dan volgt er een indrukwekkende beschrijving van de liefde van de bruidegom. Het is niet duidelijk wie deze beschrijving uitspreekt, de bruid of de Geest. Duidelijk is wel dat de bruid en de Geest volkomen overeenstemmen in deze beschrijving. Van de liefde wordt gezegd dat ze *'sterk is als de dood'*. Liefde en dood worden hier met elkaar vergeleken. Het gaat er niet om aan te tonen wie sterker is, want dat is geen vraag: de *liefde* is sterker dan de dood. Het gaat om een vergelijking van waartoe de liefde in staat is, en waartoe de dood in staat is. Dan zijn er overeenkomsten. Zoals de dood elke kracht overwint en tot alle mensen doorgaat, zo doet de liefde dat ook.

De dood, het graf, is onstuitbaar, hij is door niets tegen te houden. Onophoudelijk, onverzadigbaar slokt hij mensen op (Spr. 30:15-16). Niemand ontkomt aan zijn greep. Dat geldt ook voor de hartstocht van de liefde. De liefde gaat altijd door, ze stroomt altijd verder; de liefde kent geen grenzen, geen begin en geen einde. De liefde kan worden afgewezen, maar ze gaat dan nieuwe wegen. Ze is niet te stoppen in haar hartstocht. De liefde gaat tot iedereen, en ze gaat tot het einde (Joh. 13:1). Met deze liefde hebben wij te doen. Die liefde heeft zichzelf voor ons gegeven (Joh. 15:13).

De uitingen van de liefde worden vergeleken met *'vurige vonken'*, met *'vlammen van de HEERE'*. Het is een alles verterende liefde, elke andere liefde verdwijnt erdoor. Deze liefde zet ons in vlam. God zoekt mensen die in vuur en vlam staan voor Hem, zoals Hijzelf in vuur en vlam staat. Dat betekent dat Hij alles oordeelt wat niet in overeenstemming met Zijn liefde is. Met deze vlamme ijver voor de eer van God heeft Christus de tempel schoongeveegd (Joh. 2:15-17).

Maar door de ijver van Zijn liefde kan ook de walmende vlaspit, die bijna uitgedoofd is, weer tot een vlam worden (Jes. 42:2-3). Dat kan Hij bij ons bewerken, als we niet meer zo *'vlammen'* voor Hem en ons getuigenis alleen nog op een heel laag pitje brandt. Zijn liefde kan niet veranderen door de dood. Hij heeft dat bewezen. De liefde is bezegeld door Zijn overwinning over de dood. Het is een onoverwinnelijke

liefde, want de grootste macht is overwonnen door Zijn liefde. Niets kan ons van die liefde scheiden (Rom. 8:38). Bij ons kunnen tijd en afstand de liefde laten verkoelen, bij Hem niet.

Een volgend beeld van de liefde is de vergelijking met vele wateren, die het vuur van de liefde niet kunnen uitblussen of wegspoelen. De wateren zien op de golven van Gods oordeel, die over de Heer Jezus zijn gegaan (Ps. 42:8; 69:2-3). Deze wateren hebben die liefde niet kunnen wegnemen. De liefde van de Heer Jezus heeft het oordeel doorstaan en is er glansrijk uit tevoorschijn gekomen.

De liefde van de Heer Jezus is ook niet af te kopen. De satan heeft het geprobeerd door Hem 'al het bezit van zijn huis' aan te bieden, de wereld en zijn heerlijkheid (Luc. 4:5-7). Maar de Heer heeft hem smadelijk afgewezen. Hij heeft juist alles verkocht om de gemeente, die parel van grote waarde, te bezitten (Matt. 13:45-46)! In plaats van Zichzelf ten koste van haar te verrijken, heeft Hij haar ten koste van

Zijn eigen rijkdom, ja, ten koste van Zijn leven ten eigendom verworven, omdat Hij haar liefhad (2 Kor. 8:9). De Heer Jezus is niet voor een 'ideaal' gestorven, maar uit liefde voor Zijn bruid. Wij kunnen met diepe dankbaarheid zeggen: 'Wat ik nu leef in [het] vlees, leef ik door [het] geloof in de Zoon van God, Die mij heeft liefgehad en Zichzelf voor mij heeft overgegeven' (Gal. 2:20b).

DE APOSTEL MATTHIAS

HANDELINGEN 1:15-26

Kris Tavernier

De verkiezing van Matthias

Matthias is wellicht een van de minder bekende apostelen, maar daarom is hij niet minder dan de anderen. Hij werd wel als de laatste van allen tot apostel gemaakt. Matthias werd immers gekozen om de plaats in te nemen van Judas Iskariot, die Jezus had verraden. 'Laat een ander zijn opzienschap [d.i. van Judas Iskariot] nemen. Er moet dan van de mannen die met ons samen kwamen al de tijd dat de Heer Jezus onder ons inging en uitging, te beginnen bij de doop van Johannes tot op de dag dat Hij van ons werd opgenomen, één van hen met ons getuige van zijn opstanding worden. En zij stelden er twee: Jozef, Barsabas geheten, die bijgenaamd was Justus, en Matthias. En zij baden aldus: Heer, kenner van aller harten, wijs van deze twee aan die U hebt uitverkoren om de plaats van deze bediening en dit apostelschap in te nemen, waarvan Judas is afgevallen om naar zijn eigen plaats te gaan. En zij wierpen het lot over hen en het lot viel op Matthias; en hij werd aan de elf apostelen toegevoegd' (Hand. 1:20b-26).

Dat Matthias uitgekozen werd betekent niet dat dit louter toeval was, zoals wij even een muntje opgooien voor kop of munt. In de verkiezing sprak God en bepaalde Hij dat het Matthias was die de vervanger van Judas moest worden. Het lot wordt in de schoot geworpen, maar elke beslissing daardoor komt van de HEERE (Spr. 16:33). Zoals de andere apostelen door de Heer Jezus Zelf nadrukkelijk waren gekozen (Luc. 6:13; Joh. 6:70), gold dit nu ook voor Matthias. Blijkbaar was het Gods plan voor Matthias om apostel te worden, één van de twaalf, en vooral om een getuige te zijn van de opstanding van Jezus (Hand. 1:22b.). Ze baden immers expliciet dat God zou tonen wie de opvolger van Judas moest zijn. Het is ook onwaarschijnlijk dat God dit gebed op zo'n cruciaal moment als toen niet zou beantwoorden.

Matthias of Paulus

Er zijn sommigen die van mening zijn dat de apostelen hier wat voorbarig handelden door een vervanger voor Judas te zoeken. Zij denken dat de plaats als twaalfde apostel

'De apostel Matthias' door Peter Paul Rubens (1577–1640)
Museo del Prado, Madrid

aan Paulus zou toekomen. Echter 'de twaalf' staan in het bijzonder in relatie tot Israël, waarbij er een bijzondere belofte gold voor hen: 'Jezus nu zei tot hen: Voorwaar, Ik zeg u, dat u die Mij gevolgd bent, in de wedergeboorte, wanneer de Zoon des mensen zal zitten op de troon van Zijn heerlijkheid, u ook op twaalf tronen zult zitten om de twaalf stammen van Israël te oordelen' (Matt. 19:28). Petrus zegt dan ook, gefundeerd op de Schrift, dat er een ander in plaats van Judas moet aangesteld worden: 'Laat een ander zijn ambt nemen' (Ps. 109:8b).

Het *moeten* geeft aan dat dit een opdracht is die zij dienden te gehoorzamen. Alle aanwezigen waren het hier duidelijk mee eens. De plaats van Judas moest ingevuld worden, omdat hij afgevallen was en die bijzondere belofte bijgevolg aan hem voorbijging. Omdat het over twaalf tronen gaat, moet er dus een nieuwe twaalfde apostel zijn. Later, toen de apostel Jakobus werd gedood, moest er geen nieuwe apostel worden gekozen. Hij was immers niet afgevallen, en de belofte van die troon blijft van kracht voor hem.

Aangezien Paulus een bijzondere dienst had voor de volken, de heidenen, begrijpen we wel dat zijn apostelschap een ander karakter had dan dat van de twaalf. Bovendien diende het iemand te zijn van de mannen, die 'met ons samen kwamen al de tijd dat de Heer Jezus onder ons inging en uitging, te beginnen bij de doop van Johannes tot op de dag dat Hij van ons werd opgenomen'. Dat was niet het geval met Paulus. Laten we ook bedenken dat Paulus er nooit een punt van heeft gemaakt en persoonlijk de twaalf apostelen erkende in hun ambt.

Jozef, Barsabas geheten, met de bijnaam Justus

Laten we terloops een opmerking maken over Jozef, Barsabas geheten, die bijgenaamd was Justus. We moeten namelijk vooral niet de gedachte hebben dat het hier om zoiets als een wedstrijd zou gaan tussen Jozef en Matthias. Immers, beiden solliciteerden er niet naar om apostel te worden, ze werden door anderen hiervoor aangewezen omdat zij beiden voldeden aan de voorwaarden. Het moest immers iemand zijn die ooggetuige was geweest van de handel en wandel van Jezus, en van Zijn opstanding. Kennelijk waren zij de twee meest geschikte aanwezigen, zodat ze evenveel respect verdienen.

Laten wij hieruit vooral leren dat er geen ruimte is voor persoonlijke ambitie in de kerk, maar om het nederig en dankbaar overwegen van Gods wegen met ieder van ons. Laten we tevreden zijn met wat Hij ons toebedeelt en ons daaraan met hart en ziel en kracht en vermogen toewijden. Dat Jozef niet werd gekozen als de twaalfde apostel betekent niet dat er iets mis was met hem. De naam Jozef betekent namelijk: 'De Heer voegt toe'. Hij werd ook Barsabas geheten, wat 'zoon van de sabbat' betekent en wellicht aangeeft dat hij de sabbat zorgvuldig onderhield. Dit zou een mooi bewijs zijn van de vroomheid van deze man.

Belangwekkend is ook dat hij als bijnaam nog de naam 'Justus' kreeg, en dat betekent 'de rechtvaardige'. Dat is een mooi getuigenis over deze Jozef. Wat zou het tot eer van God zijn als wij allemaal bekend zouden staan als mensen die in alles rechtvaardig handelen! Toch werd deze Jozef niet de vervanger van Judas. We weten het waarom ervan niet en moeten ook maar niet ernaar gissen. God is soeverein in de keuzes die Hij maakt. Dit is een belangrijke les: het gaat niet om de eventuele ambities van mensen, maar om de soevereine keuzes die God maakt. We lezen niet over enige tegenspraak, verzet of afval van Jozef, waaruit we mogen afleiden dat hij volkomen vrede had met Gods handelen hierin.

Matthias' aanwezigheid

In Handelingen 1:21-22a lezen we dat Matthias bij alle gebeurtenissen aanwezig was geweest, namelijk vanaf de doop van Jezus door Johannes tot aan de hemelvaart van Jezus. Al die tijd en gedurende vele gebeurtenissen was Matthias erbij, van het prille begin tot aan het einde van Jezus' leven op aarde. Toch lezen we al die tijd niets over Matthias, hij was om zo te zeggen aanwezig op de achtergrond. Er waren immers niet alleen de aangestelde twaalf discipelen, maar ook anderen die Jezus gedurende Zijn drie jaar openbare dienst op aarde trouw volgden. Matthias was een hiervan, evenals de eerder genoemde Jozef. Heeft Jezus ooit speciaal aandacht gehad voor Matthias? Is er een hint? Hebben ze ooit een face-to-face gesprek gehad? Jezus wist op een bijzondere manier voor iedereen aandacht te hebben, maar er wordt niets over Matthias vermeld in de voorafgaande tijd. We weten het niet. Wat we wel weten, is dat hij die drie jaar trouw erbij is gebleven.

Wat zouden de gedachten van Matthias zijn geweest in al die jaren in de schaduw van de twaalf discipelen? We mogen best wel zeggen dat hij gekenmerkt werd door zijn trouw. En al die tijd hoorde hij niet tot de kring van de twaalf apostelen. Jezus nam de twaalf, met Judas Iskariot

inbegrepen, geregeld apart. Daar was Matthias niet bij. Misschien had hij het wel gewild, maar het was niet zo. We hebben geen reden aan te nemen dat er naijver bij hem was, dus moeten we ervan uitgaan dat dit niet zo was. Maar het siert hem wel dat hij tevreden was met deze plaats op de achtergrond. Het is goed mogelijk dat Matthias een van de zeventig is geweest, die ook door de Heer zijn uitgezonden (Luc. 10:1). Zo was het althans volgens de kerkvader Eusebius.

Matthias zal nadien wel begrepen hebben dat er een verrader moest zijn, zoals bepaald was in het Woord (Hand. 1:16; Ps. 41:10; 69:26; Joh. 13:18), een zoon van het verderf (Joh. 17:12). Het is niet zo dat God Judas hiertoe gemaakt of bestemd heeft. Het kwaad was al werkzaam in hem, en zo heeft God deze verrader gebruikt in Zijn wegen. Matthias zal hoe dan ook wel blij zijn geweest dat hij niet in de schoenen van Judas stond. Maar hij had toch ook een van die andere apostelen kunnen zijn? Waarom was het nodig dat Judas Iskariot drie jaar van het privéonderwijs van Jezus kon genieten, en Matthias niet? Waarom moest het drie jaar duren? Maar Matthias heeft zichzelf dergelijke vragen nooit gesteld en hij is heel blij geweest dat hij het voorrecht genoot overal bij te mogen zijn. Hoe dan ook, het blijkt drie jaar later dat hij de geschikte persoon was om Judas te vervangen.

Matthias, trouw in het verborgene

Matthias is, volgens de Schriftgegevens, iemand die trouw bewezen heeft 'in het kleine' (vgl. Luc. 16:10; Matt. 25:21, 23) en 'in het verborgene' (Ps. 51:8). Hij leefde maar liefst drie jaar lang op de achtergrond, terwijl er heel wat gaande was. Matthias zal evenals de twaalf en nog anderen veel hebben opgeofferd! Wat een les voor ons om trouw te zijn in ons leven, ook in het verborgene. En wat een vreugde om te weten dat God dat ook ziet. Misschien is er geen aandacht voor wat we trouw in het kleine doen, niemand weet het, je wordt er niet om geprezen. Maar God ziet het wel! Ongeveer drie jaar later pas onthult God Zijn uiteindelijke plan met deze Matthias.

We lezen verder niets meer over hem. Volgens de overlevering is hij in het jaar 63 in Jeruzalem gestorven door stening. Als dat klopt, betekent het dat hij maar liefst zo'n 30 jaar trouw op zijn post is gebleven in Jeruzalem – ondanks alle moeite en vervolging. Als hij Jeruzalem toch heeft moeten verlaten vanwege de vervolgingen, dan is hij hoe dan ook weer teruggekeerd. Trouw zijn is ongetwijfeld het kenmerk van Matthias, vooral in het verborgene en in het kleine.

Matthias, een geschenk van de Heer

De naam Matthias betekent: 'gift of geschenk van de Heer', en dat is hij zeker geweest voor de gemeente te Jeruzalem. We hebben geen enkele reden om aan te nemen dat hij zijn naam niet heeft waargemaakt, dus dienen we ervan uit te gaan dat dit wel gebeurd is. Wat een zegen gaat er uit van mensen die trouw zijn in de kleine dingen én in de verborgen dingen, ook nu voor de gemeente, door niet te streven naar een plek op de voorgrond en tezelfdertijd trouw te blijven op een plaats in de achtergrond, totdat God anders bepaalt. Laat het zo mogen zijn dat wij ook een geschenk van de Heer zullen zijn aan de kerk van vandaag.